

Сезона 2017/2018

БЕОГРАДСКА ФИЛХАРМОНИЈА

Циклус: Земља

Диригент: **Кристијан Мандеал** / Conductor: **Cristian Mandeal**

Солиста: **Филип Савић**, контрабас / **Filip Savić**, doublebass

Концерт посвећен успомени на Зорана Ђинђића

Петак, 9. март 2018. године

Задужбина Илије М. Коларца у 20 часова

www.bgf.rs

Програм:

Волфганг Амадеус Моцарт

Serenata notturna KV 239

Wolfgang Amadeus Mozart

Serenata notturna KV 239

Marcia: Maestoso

Menuetto

Rondo: Allegretto

Гудачки квартет: **Мирослав Павловић**, прва виолина, **Мирјана Нешковић**, друга виолина, **Ивана Узелац**, виола и **Филип Савић**, контрабас

Трајање: око 14 мин.

Јохан Баптист Ванхал

Концерт за контрабас и оркестар у Де-дуру

Johann Baptist Vanhal

Concerto for Doublebass and Orchestra in D major

Allegro moderato

Adagio

Finale: Allegro

Трајање: око 20 мин.

Антоњин Дворжак

Симфонија бр. 9 у е-молу оп. 95 (*Из Новог света*)

Antonin Dvorak

Symphony no. 9 in E minor Op. 95 (*From the New World*)

Adagio. Allegro molto

Largo

Molto vivace

Allegro con fuoco

Трајање: око 42. мин.

Концертмајстор: Мирослав Павловић

Concertmaster: Miroslav Pavlović

Као важан сегмент (1756–1791) опуса **Волфганга Амадеуса Моцарта** издвајају се дивертимента, серенаде и касације, односно, вишеставачне инструменталне композиције које су извођене током различитих свечаности и окупљања репрезентујући идеју компоновања *музике за забаву*. Иако није познато за коју прилику је Моцарт у свом родном Салцбургу писао **Серенаду бр. 6 у Де-дуру КВ 239** јануара 1776. године, нити ко је поручио ово дело, постоје (основане) сумње да је имао у виду новогодишње празнике или предстојећи карневал, а можда и прославу сопственог двадесетог рођендана. Датум настанка серенаде открива да она није предвиђена за извођење *на отвореном*, док термин *ноћна* у наслову дела, који је у манускрипту записан рукописом његовог оца Леополда, сведочи о добу дана када би требало изводити ово дело, које се због тога неминовно позиционира уз славну Моцартову серенаду *Мала ноћна музика* (1787).

Троставачну *ноћну серенаду* КВ 239 изводе два гудачка ансамбла, чији однос подсећа на поступке карактеристичне за барокни *кончерто гросо*. Наиме, *солистичком* гудачком *квартету*, супротстављена је већа извођачка група у чијем су саставу, нетипично, и тимпани, солистички третирани у свечаном, али суптилном маршу. Различитим видовима њихове интеракције стварају се антифонија, ефекти еха и контрасти *светлости и сенке* у погледу боје и динамике звука. Дело карактерише препознатљив *моцартовски* хумор; галантни карактер постигнут је готово потпуним избегавањем драмске тензије и тематског развоја, потенцирањем мелодичности и једноставнијег хармонског језика, као и референцама на тада популарне салцбуршке рустичне мелодије у финалном ронду.

Стварајући истовремено када и Моцарт, **Јохан Баптист Ванхал** (1739–1813) био је врло продуктиван, и у своје време изузетно цењен чешки композитор. Његов савременик, естетичар и музички критичар Шубарт, писао је да је Ванхал *темељно савладао технику компоновања, али је задржао индивидуални стил и укус, због чега је његова музика блиска свим слушаоцима*. Ванхал је сматран једним од водећих учесника у музичком животу Беча, у који се преселио 1760-61. године, а **Концерт за контрабас и оркестар у Де-дуру** је настао у значајном тренутку у историјату контрабаса, односно, у периоду развоја бечке школе свирања контрабаса, која је омогућила развитаку у конструисању инструмента и његово специфично штивовање. То је инспирисало многе композиторе да напишу солистичка дела за овај инструмент, а међу њима су, осим Ванхала, Дитерсдорф и Хофмајстер. Управо се концерти ових аутора сматрају темељем класичног репертоара за контрабас.

О пореклу Ванхаловог концерта нема поузданих чињеница – верује се да је дело настало касних седамдесетих или раних осамдесетих година осамнаестог века. Оригинал Ванхалов манускрипт није пронађен, али јесте његова копија коју је поседовао Јоханес Матијас Шпергер, врсни контрабасиста тог доба и композитор неколицине дела за свој инструмент. Постоје тврдње да се копија разликује од оригинала, будући да претпоставља техничке потешкоће у појединим одсецима, захваљујући обележеним октавним транспозицијама. Солистичка деоница у овом *традиционалном* троставачном циклусу захтева изузетну виртуозност, а делом доминирају ведра расположења и дурски тоналитети, осим у средишту централног лаганог става, које одише драматиком *Sturm und Drang*-а, асоцирајући на Ванхалове молске симфоније.

Прихватавши понуду да буде директор и професор композиције на Националном конзерваторијуму за музику у Њујорку, **Антоњин Дворжак** (1841–1904) је са својом породицом 1892. године допутовао у *нови свет*, односно, у време када је Америка славила четири стотине година од Колумбовог открића. Током боравка на овом континенту (1892–1895) настала је, и са успехом премијерно изведена 1893. године, композиторова последња **Симфонија бр. 9 у е-молу**. Поводом првог извођења у Лондону, Дворжак је дао образложење: *Симфонију сам назвао „Из Новог света“ зато што је то било прво дело које сам написао у Америци*. Ипак, дело не треба разумети као *америчку симфонију*, то јест, музику која тонски слика Америку, већ, према ауторовим речима, као *импресије и поздраве из Новог света*. На Дворжака је највећи утисак оставило упознавање са музичком културом Индијанаца и црначким духовним песмама, а његово уверење да млади композитори треба да заснују националну америчку школу баш на тим основама, изазивало је бројне дебате.

Међутим, Дворжак се у симфонији није служио цитатима, већ је писао у *духу ових националних америчких мелодија*. Као инспирацију је наводио *Песму о Хијавати* Лонгфелоуа насталу према индијанској легенди, коју је већ читао на чешком језику: чувена експресивна мелодија енглеског рога у другом ставу као да упућује на тугу Хијавате због губитка вољене Минехахе и њен погреб (али и Дворжакову чежњу за Чешком), док скерцо има корене у индијанској игри из сцене Хијаватиног венчања. Дворжаков *дуг немачком романтичарском симфонизму* огледа се кроз мотивску повезаност ставова посредством мотоа који се јавља најпре у хорнама у првом ставу, док се у коди финала чују реминисценције на главне тематске материјале из свих ставова симфоније.

Марија Томић*

Следећи концерт Београдске филхармоније је у петак, **20. априла 2018. године** у оквиру циклуса ***Ватра***, у Задужбини Илије М. Коларца, са почетком у 20 часова.

Диригент: **Данијел Рајскин**

Солиста: **Александар Гавриљук**, клавир

И. Стравински: *Ватромет*

С. Рахмањин: Концерт за клавир и оркестар бр. 3

И. Стравински: *Жар-птица* (1910)

Поштовани претплатници, обавештавамо вас да ће пред почетак сваког концерта Београдске филхармоније, у 19:30 часова, у Музичкој галерији Коларца, музиколог Маја Чоловић-Васић држати уводно предавање о делима која су на програму те вечери.

Поштовани посетиоци, молимо вас да искључите мобилне телефоне и обавештавамо вас да је за време концерта Београдске филхармоније строго забрањено фотографисање и коришћење уређаја за видео или аудио снимање. Желимо вам пријатно вече.

Dear visitors, please turn off your mobile phones; you are also kindly reminded that taking photographs and the use of video and audio recording devices is strictly forbidden during the concerts of the Belgrade Philharmonic. We wish you a nice evening.

*У сезони 2016-17, Београдска филхармонија пружа прилику одабраним младим музиколозима да писањем програмских коментара обогате своју стручну праксу.

Кристијан Мандеал сматра се највећим румунским диригентом данашњице, са каријером која траје већ четири деценије.

У периоду 1987–2009. године, радио је као главни диригент и генерални музички директор Букурештанске филхармоније и заслужан је за њен успон на међународној сцени. Поред ангажмана у Румунији, Мандеал је био уметнички директор Северног израелског оркестра из Хаифе и Симфонијског оркестра Еускади – Баскијског националног оркестра из Сан Себастијана, стални диригент Оркестра *Хајдн* из Болцана и Трента, главни гостујући диригент Оркестра Хале из Манчестера, Београдске филхармоније и Копенхагенске филхармоније.

Мандеал је сарађивао са многим највећим светским оркестрима, као што су Лондонски симфонијски оркестар, Лондонска филхармонија, Краљевска филхармонија, Симфонијски оркестар Би-Би-Сија, Симфонијски оркестар Града Бирмингема, Краљевска филхармонија из Ливерпула, Симфонијски оркестар из Борнмута, Државна капела из Дрездена, Државна капела из Берлина, Минхенска филхармонија, Симфонијски оркестар Баварске радиотелевизије, Оркестар Бечке државне опере, Оркестар Немачке опере из Берлина, Чешка филхармонија, Прашки симфонијски оркестар и Оркестар Прашког радија, Израелска филхармонија, Белгијски национални оркестар, Оркестар Националне академије Санта Ђеџилија из Рима, Национални симфонијски оркестар Италијанске радиотелевизије из Торина, Симфонијски оркестар из Барселоне/Каталоније, Оркестар *Гулбенкијан*, Симфонијски оркестар из Гетеборга, филхармоније из Токија, Сао Паула, Мексико Ситија, Хелсинкија, Монте Карла, Копенхагена, Москве, Варшаве, Софије, Београда, Загреба и др.

Учесник је великог броја фестивала, попут Единбуршког фестивала, Прашког пролећа, Фестивала у Блумингтону, Фестивала Тиволи, Двонедељног музичког фестивала у Сан Себастијану, затим фестивала у Истанбулу, Анкари, Атини, Солуну, Лисабону, Бреши-Бергаму и Равелу (Италија), Брну и Братислави, фестивала Јаначек у Острави, БЕМУС у Београду, Токијског пролећног фестивала итд. Међу њима се издваја Међународни фестивал и такмичење Жорж Енеску, на коме је радио као уметнички директор 2001. и 2003. године.

Сарађивао је са највећим светским солистима, као што су Максим Венгеров, Кристијан Цимерман, Вадим Рјепин, Јулијан Рахлин, Викторија Мулова, Изабеле Фауст, Раду Лупу, Илеана Котрубаш, Ренато Брузон, Мстислав Ростропович, Алисија де Лароћа, Иво Погорелић, Џон Лил, Бруно Леонардо Гелбер, Нелсон Фреире, Герхард Опиц, Григори Соколов, Борис Березовски, Иври Гитлис, Леонидас Кавакос, Шломо Минц, Франк Петер Цимерман, Морис Андре, Јефим Бронфман и многи други.

Као симфонијски и оперски диригент, Мандеал је дириговао на стотине концерата у више од 36 земаља. Његов репертоар је веома велики, са посебним фокусом на музику 19. и раног 20. века. Руководио је више од 60 премијерних извођења композиција румунских и страних аутора, међу којима су неке биле посвећене њему. Посвећени је промотер Жоржа Енескуа, чију је музику популаризовао широм света. Од 2008. је председник Друштва *Енеску* у Лондону.

На више од 25 компакт дискова, са преко 50 наслова, објавио је 16 албума са Филхармонијом *Жорж Енеску* за продуцентску кућу BMG Ariola,

укључујући и комплетан оркестарски опус Брамса на 9 албума, који су објављени у Немачкој и САД-у 1996. поводом обележавања стогодишњице композиторове смрти, као и комплетан оркестарски опус Жоржа Енескуа на седам албума. Снимак Брукнерове Девете симфоније са Оркестром *Хале* проглашен је најбољим снимком Брукнерове музике у извођењу неког британског оркестра. Такође, издао је шест Ди-Ви-Ди албума са Филхармонијом *Жорж Енеску* за продуцентску кућу AIX Records.

Мандеал је уврштен међу 10 најутицајнијих Румуна и награђен највећим државним почастима за рад у области културе. Рођен је 1946. године, а завршио је Музичку школу у Брашову након чега је уписао Музичку академију у Букурешту, где је студирао дириговање, клавир и композицију. Касније се усавршавао код Херберта фон Карајана у Берлину и Серђуа Челибидакеа у Минхену. Године 1977, именован је за сталног диригента Филхармоније у Таргу Мурешу, где је остао три сезоне. Од 1980. до 1987. године био је стални диригент Филхармоније из Клуж-Напоке (Трансилванија).

Мандеал је посвећен едукацији и подстицању младих музичара на свим меридијанима, па је тако добијао позиве да држи мајсторске курсеве на универзитетима Блумингтон и Ратгерс у САД-у, на Краљевској северној музичкој академији у Манчестеру и Токијском музичком колеџу. У последњих шест година, улаже напоре на обликовању и едуковању Румунског омладинског оркестра, који је за рекордно време постао достојан представник савремене румунске музичке културе. Својим наступима у земљи и иностранству, Румунски омладински оркестар се афирмисао као амбасадор Румуније.

Филип Савић је рођен 1978. године у Београду. Од 1998. године члан је оркестра Београдске филхармоније, а од 2011. је на месту вође групе контрабаса.

Дипломирао је и завршио мастер студије на Факултету музичке уметности у Београду, у класи професора Слободана Герића. Школовање је наставио на Високој школи за музику у Хамбургу, у класи професора Михаела Рибера. Тренутно је на докторским студијама на ФМУ у Београду, у класи професора Слободана Герића.

Од 2007. до 2009. године био је члан Симфонијског оркестра Севернонемачког радија (НДР). Гостујући је члан Симфонијског оркестра *Малер* из Касела, као и оркестра Народног позоришта у Београду.

Током каријере у оркестрима Београдске филхармоније и НДР свирао је у салама Музикхале у Хамбургу, сали Плејел у Паризу, у Концертхаусу у Бечу и на турнејама у Француској, Шпанији, Чешкој, Аустрији, Луксембургу, Италији, Шведској, Кини, Јапану и САД-у.

Имао је прилику да сарађује са диригентима као што су Зубин Мехта, Алан Гилберт, Кристоф фон Дохнањи, Кристоф Ешенбах, Габријел Фелц, Хауард Грифитс, сер Невил Маринер, Михаил Јуровски. У току активности у оркестру, изводио је већину капиталних оркестарских соло деоница за контрабас.

Током школовања и каријере освојио је бројне награде на домаћим и међународним такмичењима. Филип Савић свира на контрабасу Франтишек Закопчаник из 1986. и гудалу *Milan Oubrecht*.